

ÇAĞDAŞ BATI LİTERATÜRÜNDE
**KUR'AN METNİNE
YAKLAŞIMLAR**

-METİN BÜTÜNLÜĞÜ ARAYIŞLARI-

ERSİN KABAKCI

ÇAĞDAŞ BATI LİTERATÜRÜNDE KUR'ÂN METNİNE YAKLAŞIMLAR

METİN BÜTÜNLÜĞÜ ARAYIŞLARI

Ersin KABAKCI

Ankara 2020

İÇİNDEKİLER

TABLolar DİZİNİ	9
RESİMLER DİZİNİ	9
KISALTMALAR	10
ÖN SÖZ	11
GİRİŞ	13
A- Araştırmanın Konusu, Amacı, Önemi ve Varsayımları	15
B- Araştırmanın Yöntemi	22
C- Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	25

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN BÜTÜNLÜĞÜ ARAYIŞLARI ÖNCESİ DÖNEM:

KUR'ÂN'IN "DAĞINIK METİN" OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

(1850'ler-1980'ler Arası)	29
1.1. TARİHSEL ELEŞTİRİ, KUTSAL METİNLER VE KUR'ÂN	31
1.1.1. Tarihsel Eleştirinin Tarihçesi	33
1.1.2. Tarihsel Eleştirinin Konusu ve Varsayımları	37
1.1.3. Tarihsel-Eleştirel Metotlar	43
1.1.3.1. Metin Eleştirisi (Textual Criticism)	43
1.1.3.2. Kaynak Eleştirisi (Source Criticism)	45
1.1.3.3. Form Eleştirisi (Form Criticism)	47
1.1.3.4. Redaksiyon Eleştirisi (Redaction Criticism)	50
1.1.4. Tarihsel Eleştiriye Yöneltilen Eleştiriler	51
1.2. KUR'ÂN'IN METİN YAPISINA VE ÜSLUBUNA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER	59
1.3. KRONOLOJİ ARAYIŞLARI	71
1.3.1. Tarihsel Veriler	75
1.3.2. Edebî Veriler	85
1.3.3. Kronoloji Çalışmalarında Edebî Verilerin Belirleyiciliği: Örnekler ve Bazı Sorunsallar	89
1.4. KRONOLOJİK TERTİP ARAYIŞLARINDAN METİN BÜTÜNLÜĞÜ ARAYIŞLARINA DOĞRU	95

İKİNCİ BÖLÜM

METİN BÜTÜNLÜĞÜ ARAYIŞLARININ TEORİK VE METODOLOJİK TEMELLERİ -105

2.1. EDEBİ METİN VE METİN BÜTÜNLÜĞÜ KAVRAMLARI	113
2.2. ÇAĞDAŞ EDEBİYAT KURAMLARI	118
2.2.1. Yazar-merkezli Kuramlar	119
2.2.2. Metin-merkezli Kuramlar	120
2.2.3. Okur-merkezli Kuramlar	127
2.3. ÇAĞDAŞ KİTÂB-I MUKADDES ARAŞTIRMALARI	130

2.4. TEFSİR LİTERATÜRÜ	134
2.4.1. Klasik Tefsir Literatürünün Eleştirisi	135
2.4.2. XX. Yüzyıl Tefsir Literatürü Etkisi	141
2.5. METİNLERARASILIK VE METİNİÇİLİK	156
2.6. RETORİK ANALİZİ	158
2.7. SÖZLÜ BAĞLAM	160
2.8. DEĞERLENDİRME	162

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN BÜTÜNLÜĞÜ ARAYIŞLARINDA ÖNE ÇIKAN YAKLAŞIMLAR	167
3.1. EDEBİ-TARİHSEL YAKLAŞIM: ANGELIKA NEUWIRTH ÖRNEĞİ	169
3.1.1. Yemin pasajları-Kâhin Sözlere İlişkilendirmesi	178
3.1.1.1. Âdiyât Sûresi Örneği	182
3.1.1.2. Tin Sûresi Örneği	188
3.1.1.3. Duhâ Sûresi Örneği	190
3.1.2. Mekkî Sûrelerin Kaside Metin Yapısı ile Mukayeseli Okunuşu	193
3.1.2.1. Sâffât Sûresinin Bütüncül Okunuşu: Nicolai Sinaî Örneği	199
3.1.3. Mekkî Sûre Yapılarının Kitâb-ı Mukaddes Metinleri Üzerinden Okunuşu	205
3.1.4. Değerlendirme	213
3.2. TEMATİK-YAPISAL YAKLAŞIM: BAKARA SÜRESİ BAĞLAMINDA M. MIR, N. ROBINSON, M. ZAHNİSER, D. E. SMITH VE N. REDA ÖRNEĞİ	218
3.2.1. Mir: Bakara 2/163-242. Âyetlerin İncicamına Dair Bir Okuma	222
3.2.2. Robinson: Hitap İfadeleri ve Terminolojik Tekrarlar Eksenli Bir İnceleme	224
3.2.3. Zahniser: Bakara 2/153-162. Âyetlerin Sûre Bütünü İçindeki Bağlamına Dair Bir Öneri	230
3.2.4. Smith: Döngüsel Tekrarlar Eksenli Bir Okuma	232
3.2.5. Reda: Bir Retorik Unsuru Olarak "İnküzyo" Merkezli Bir Analiz	235
3.2.6. Değerlendirme	242
3.3. SAMİ RETORİĞİ ANALİZİ BAĞLAMINDA SİMETRİK BÜTÜNLÜK ARAYIŞLARI: M. CUYPERS VE R. FARRİN ÖRNEĞİ	245
3.3.1. Samî Retoriği, Simetri ve Kur'an	246
3.3.1.1. Simetrik Metin Yapısı Çeşitleri	250
a. Paralel Kompozisyon (Parallelism)	252
b. Ayna-Yansımali Kompozisyon (Mirror Composition/Chiasmus/Inverted Parallelism)	255
c. Merkez-Temali Kompozisyon (Concentric/Ring Composition)	261
d. Kısmi Simetrikler	263
3.3.1.2. Simetrik Bütünlük Arayışlarının Kur'an'a Taşınması	265
a. Sûre Bütünlüğü Arayışları: Bakara Sûresi Örneği	265
b. Sûre Çiftlerinde Bütünlük Arayışları	269
c. Sûre Grupları Arasında Bütünlük Arayışları	275
d. Sûre Gruplarının Sistemler Oluşturması ve Kur'an'ın Tamamında Bütünlük Arayışları	276
3.3.1.3. Değerlendirme	282

3.3.2. Sami Retoriği Analizi ve Dinsel Çoğulculuk İlişkisi	290
3.3.2.1. Dinsel Çoğulculuk Düşüncesi	290
3.3.2.2. Batılı Kur'ân Araştırmacılarının Dinsel Çoğulculuk Vurgularına Genel Bir Bakış	293
3.3.2.3. Mâide, Bakara, Âl-i İmrân ve Yusuf Sûrelerinde Dinsel Çoğulculuk Vurgusu İddiaları	296
a. Mâide 5/65-71 Örneği	296
b. Mâide 5/87-96 Örneği	297
c. Bakara Sûresi Örneği	299
d. Âl-i İmrân Sûresi Örneği	299
d. Yûsuf Sûresi Örneği	300
3.3.3. Değerlendirme	300
SONUÇ	307
KAYNAKÇA	315
DİZİN	333

ÇAĞDAŞ BATI LİTERATÜRÜNDE
**KUR'AN METNİNE
YAKLAŞIMLAR**

-METİN BÜTÜNLÜĞÜ ARAYIŞLARI-

Kur'an'ın metin yapısı, günümüz Batılı Kur'an araştırmalarının en dikkat çekici konuları arasında yer almaktadır. XIX. yüzyıldan itibaren Batı'da Kur'an'ın "dağınık" bir metin yapısına sahip olduğu yönünde hâkim bir kanaat mevcutken; 1980'lerden sonra "bütüncül" ve hatta "simetrik" bir metin olduğu varsayımı temelinde yeni yaklaşımlarla karşılanmaktadır. Bu kapsamda, kısa Mekki sûrelerden başlayıp Kur'an metninin tamamına uzanan seviyelerde bütünlük arayışını ifade eden esaslı bir literatür teşekkül etmiştir. Çalışma, söz konusu araştırma alanının tarihsel arka planına, teorik ve metodolojik temellerine odaklanmakta, ayrıca bu kapsamda öne çıkan yaklaşımları irdelemektedir.

Eserde; Batı'da ortaya çıkan tarihsel-eleştirel metotların Kur'an araştırmalarına etkisi ve Kur'an'ın kronolojik tertibine yönelik çalışmaların arka planına dair incelemelerde bulunmaktadır. İlâveten; Batı'da Kur'an'ın "tarihsel metin" ve "edebî metin" olmak üzere iki farklı zaviyeden okunmasının getirdiği sonuçlar, bazı Batılı çalışmalarda karşılaşılan teolojik ve ideolojik saikler, çağdaş Kitâb-ı Mukaddes araştırmalarının ve çağdaş edebiyat kuramlarının Batılı Kur'an araştırmalarına etkisi gibi önemli pek çok husus mercek altına alınmaktadır.

FECR

ISBN-13: 978-625-7679-34-1

9 786257 879149

www.fcr.com.tr